

Gümnasistid olümpialainetel

KAISA NUMMENPÄÄ

Tõlkinud Maiu Juurik

*Science Olympiadi - teadusolümpiaadi eesmärk on tekitada huvi
matemaatika, füüsika ja keemia vastu
ning suurendada osalejate kultuuriteadlikkust.
Olümpiaadist võtavad osa Soome, Eesti, Läti, Leedu ja Rootsi koolid*

Kolme Balti riigi pealinnade koolid otsustasid 1950. ja 1960. aastate vahetusel alustada koostööd, mille eesmärk oli jagada kogemusi ja luua uusi sõprussuhteid võisteldes. Kõige sobivam tundus seda teha spordi kaudu. Esimesed võistlused peeti pallimängudes ja esimene kohtumine toimus Riias ajal, kui Balti riikide vanimate koolide nimedes ilutses veel number 1.

Aastal 1987 otsustasid Rīgas Valsts 1. ģimnāzija, Gustav Adolfi Ģimnaasium ja Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija hakata jõudu katsuma ka keemias, matemaatikas ja füüsikas. Aasta 2008 oli võistlemise ajaloos pöördeline – siis kutsuti olümpiaadile osalema ka Põhjamaade koolid. Tänu Põhjamaade organisatsioonile Nordplus, kes rahastas mitmete aastate jooksul loodusteaduste olümpiaade, oligi võimalik olümpiaadile kaasata veel rohkem koole. Eesti, Läti ja Leedu koolidele lisaks hakkas võistlustel osalema ka Munkkinieme ühiskool Helsingist ja nüüd on liitunud veel Rudbeckianska gymnasiet Rootsist Västeråsist.

Olümpiaad toimub igal aastal erineval maal ja kõik koolid saavad vaheldumisi üritust korraldada. Olümpiaad kestab kolm päeva. Osavõtjate õpilaste ja õpetajate hulk ulatub sajani. Koroonajal peeti kaugolümpiaad. 2023. aasta detsembris oli

Munkkinieme ühiskoolil au võõrustada külalisi juba kolmandat korda.

Ühisel meelelahutusel ja tuttavaks saamisel on tähtis roll

“Olümpiaadid arendavad muidugi osalejate teadmisi võisteldavates ainetes, aga soodustavad samal ajal ka nende kokkupuuteid osalevate maade kultuuri ja ajalooaga,” võtab asja kokku Munkkinieme ühiskooli direktor Aki Holopainen. Praegune komme ööbida võõrustajate kodudes on veelgi enam süvendanud eri kultuuride vahelisi kontakte.

Alates 2008. aastast Soome meeskonnaga kaasas olnud Munkkinieme ühiskooli gümnaasiumi-osa inglise keele õpetaja ja keelte ainerühma eest vastutav Mervi Tiainen räägib, et võistlused on tõepoolest kahekordselt väärtuslikud: “Meie koolis on teadusained tähtsad, Munkkiniemes on ju loodusteaduslik kallak. Hindan siiski väga ka neid õpetajatevahelisi sõprussuhteid, mis aastate jooksul on tekkinud.” Lektor Tiainenil on olnud tähtis roll Munkkinieme meeskondade koordinaatorina – ta on vastutanud ka kahe esimese võistluse korraldamise eest Helsingis.

Foto: Kaija Nummenpää

Võistluste peaesmärk on tõsta huvi loodusainete õppimise vastu.

Olümpiaadi korraldaval koolil on suur vastutus. Võisteldakse ka veel selles, kuidas võõrustavad maad oma maa traditsioone võistluste avamis- ja lõputseremoonitel oskavad esitleda, võisteldakse ajakava kokku panemises ja vaba aja sisustamises; õpilased võistlevad, aga veedavad koos ka vaba aega. Õpetajatel on samuti ühised peoõhtud, koos parandatakse ülesandeid.

Matemaatikaõpetaja Riina Timmermann on õpetanud matemaatikat Gustav Adolphi gümnaasiumis aastast 1989, olümpiaadidel on ta osalenud alates 2006. aastast.

Ta ütleb: “On tähtis, et eri maade loodusainete õpetajad teevad koostööd ülesannete koostamisel, vahetavad tööalaseid kogemusi ja õppematerjale ning harjutavad samal ajal ka erialast inglise keelt.”

Võistlustel ei selgitata välja üksnes parimaid, kuigi sedagi tõepoolest tehakse, vaid tähtis kultuuriline roll on ka ühisel vaba aja veetmisel. Rahvusvahelistel viie kooli võistlustel on võimalik seada endale kõrgeid eesmärke, aga samas on võimalik sõlmida ka uusi tutvusi.

Ja võitja on ...?

Võistluste peaesmärk on tõsta huvi loodusainete õppimise vastu. Õpetajad teevad koostööd ja vestlevad ülesannetest alati enne võistluste algust. Õpilasi treenitakse ja valmistatakse olümpiaadideks ette: huvilised panustavad oma võistlusainetesse tavaliselt tõsisemalt. Osavõtjad koolid korraldavad lisakursusi neile, kel on võimekust pürgida võistlema. Lõpuks on matemaatikud, füüsikud ja keemikud katseks valmis.

“Võistlejaid on iga aine kohta igast gümnaasiumi vanuserühmast kaks. Kui hakkasime olümpiaadil osalema, nii mõnigi oli rohkem huvitatud reisimisest ja sündmuse elamusrohkest. Siis tulid koroonaaastad, ja “kaugtöö” tegi liiga nii mõnelegi ettevõtjale, meiega juhtus samuti. Nüüd alustame korraldamist justkui uuesti. Olümpiaadide hea maine on levinud ja nendest osavõtmine meelitab paljusid võimekaid õpilasi,” räägib Mervi Tiainen. Riina Timmermann Tallinnast nõustub ja lisab, et nende koolis peetakse õpilastele eelvõistlused: tahtjaid on alati rohkem kui kohti. Tema

Foto: Kaisa Nummenpää

2023. aasta Helsingi võistluste parimad keemikud Eestist, matemaatikud Lätist ja füüsikud Eestist. Võistluste üldvõit läks Eestisse.

arvates saavad võistlustel osalevad noored eriti hea rahvusvahelise kogemuse oma kooli ja kodumaad esindades. “Samuti on tähtis eakaaslastega saadav keelepraktika ning eri kultuuritaustaga noorte omavaheline suhtlemine.”

Võistlusülesanded tehakse koostöös oma maa ülikooliga. Võistlusülesanded ei ole kerged. Need pannakse pärast üritust kõikidele tutvumiseks avalikule võrguleheküljele (rvthv.eu) üles. Niimoodi populariseerivad võistlused olümpiaadiaineid. Kes iganes saab võimaluse esitada endale väljakutse ja testida oma oskusi. Munkkiniemi ühiskool on olnud edukas eelkõige matemaatikas ja füüsikas. “Tallinlased on eriti head keemias. Naljaga pooleks teatakse, et lätlased võidavad kõiki. Aga siiski peab meeles pidama, et nende koolide tundide hulk võisteldavates ainetes on teistsugune, võrreldes Põhjamaa koolidega. Vähemalt Soome ja Rootsi õppekavad on üles ehitatud nii, et gümnaasiumi esimese klassis oleme baltlastest maas, aga gümnaasiumi lõpuklassis ollakse juba samal tasemel,” selgitab Tianen.

“Oli võimas tunne, kui minu õpilane võitis esime koha ja karika Vilniuses aastal 2008. See tegi uhkeks – tavaliselt võidavad esikoha riialased. Mä-

letan ka üht keeglivõistlust: meeskonnad olid rahvusvahelised, õpilased ja õpetajad võistlesid koos. Oli tore! Vanusel, keelel ega rahvusel polnud vahet – kõige tähtsam oli hea seltskond ja võistlusind,” meenutab Timmermann.

Kui Mervi Tianenilt küsida meeldejäävamaid juhtumeid võistlusaastatest, siis praegu tundub talle nii mõnigi juhtum naljakana, kuigi tegelikult tol korral küll naer peale ei tulnud: “Oleme kogunud Riia ja Vilniuse jäiseid talviseid tuuli. Aastal 2018 pidi meie võistkond rinda pistma aja ja lumetormiga Rootsist tagasi sõites. Jõudsime Stockholmis laevale sõna otses mõttes viimasel minutil, kui väravad olid juba suletud. Siis küll tugevnes meie võitlusind. Võistluste soojad hetked on need, mis edaspidi kannavad. Ja koostöö: mäletan, et vähemalt kord, kui mitte rohkemgi, meie meeskond reisis koos eestlastega Riiga Gustav Adolfi gümnaasiumi tolleaegse direktori Hendrik Aguri juhitud bussis,” võistlusteguru Tiainen meenutab.

Ja nii nagu võistlusteveteran Riina Timmermann tõdeb, see sündmus on midagi ainulaadset. See on vapralt vastu pidanud läbi aastakümnete.